ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANDREA BIONDI
της 6ης Μαρτίου 2025 [1]

Υπόθεση C-294/23 P

Δημοκρατία της Βουλγαρίας
κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως – ΕΓΤΕ και ΕΓΤΑΑ – Κανονισμός 1306/2013 – Δαπάνες οι οποίες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία – Εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση – Άρθρο 52 – Εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής – Άρθρο 54 – Αίτηση ανάκτησης – Προθεσμία – Απόφαση αποκλεισμού από την ενωσιακή χρηματοδότηση των ποσών που βαρύνουν τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης σε περίπτωση μη τήρησης της προθεσμίας εντός της οποίας πρέπει να ζητηθεί η ανάκτηση – Δικαιώματα άμυνας – Υποχρέωση αιτιολογήσεως – Υποχρέωση επιμέλειας – Αρχή της καλόπιστης συνεργασίας – Αρχή της χρηστής διοίκησης – Άρθρο 47 – Επιτόπιοι έλεγχοι»

1. Μολονότι, αξιωματικά, ό,τι είναι ορθό ως σύλληψη μπορεί και να εκφραστεί με σαφήνεια, η ενωσιακή νομοθεσία για τα ευρωπαϊκά ταμεία αποτελεί ενίοτε την εξαίρεση στον κανόνα.

2. Στην υπό κρίση υπόθεση, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 8ης Μαρτίου 2023 [2], Βουλγαρία κατά Επιτροπής, με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε ως αβάσιμη την προσφυγή της βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ με αίτημα την ακύρωση της εκτελεστικής αποφάσεως (ΕΕ) 2021/261 της Επιτροπής, της 17ης Φεβρουαρίου 2021, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) [3], κατά το μέρος που αφορούσε ορισμένες δαπάνες τις οποίες πραγματοποίησε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας.

3. Η αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως ήταν, αφενός, ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας παρέβη την υποχρέωσή της να ζητήσει από τα πρόσωπα τα οποία έλαβαν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά την ανάκτησή τους εντός προθεσμίας 18 μηνών, κατά τον κανονισμό (ΕΕ) 1306/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 352/78, (ΕΚ) αριθ. 165/94, (ΕΚ) αριθ. 2799/98, (ΕΚ)

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Απόφαση T-235/21 (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2023:105).

[3] ΕΕ 2021, L 59, σ. 10 (στο εξής: επίδικη απόφαση).

αριθ. 814/2000, (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 και (ΕΚ) αριθ. 485/2008 του Συμβουλίου[4], και, αφετέρου, ότι η μη ανάκτηση συνιστούσε, κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρατυπία ή αμέλεια που μπορεί να καταλογιστεί στις βουλγαρικές αρχές κατά την έννοια του προαναφερθέντος κανονισμού. Εντούτοις, η κίνηση της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως είχε στηριχθεί σε διαφορετική βάση, ήτοι στον εντοπισμό δαπανών που δεν είχαν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.

4. Για να αποφανθεί επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το Δικαστήριο θα χρειαστεί να καταδυθεί στις δαιδαλώδεις διατάξεις του κανονισμού 1306/2013 και να αποσαφηνίσει υπό ποιες προϋποθέσεις η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει εκτελεστική πράξη ως έννομη συνέπεια της προδήλως εσκεμμένης παράλειψης του οικείου κράτους μέλους να ζητήσει την ανάκτηση ποσών που κακώς καταλογίστηκαν στον προϋπολογισμό της Ένωσης, όταν έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη τέτοιας παράλειψης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Ο κανονισμός 1306/2013

5. Στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, κρίσιμες είναι οι αιτιολογικές σκέψεις 36, 37 και 39 καθώς και οι διατάξεις του άρθρου 1, του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του άρθρου 7, παράγραφος 1, του άρθρου 47 και του άρθρου 48, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 1306/2013.

6. Επιπλέον, το τμήμα ΙΙ του κεφαλαίου IV φέρει τον τίτλο «Εκκαθάριση» και περιλαμβάνει το άρθρο 52, το οποίο αφορά την εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση και ορίζει τα εξής:

«1. Όταν διαπιστώσει ότι οι δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 και στο άρθρο 5 δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία και, όσον αφορά το ΕΓΤΑΑ, με την εφαρμοστέα ενωσιακή και εθνική νομοθεσία που αναφέρεται στο άρθρο 85 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 [5] η Επιτροπή εκδίδει εκτελεστικές πράξεις για τον καθορισμό των ποσών που πρέπει να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση. Οι εν λόγω εκτελεστικές πράξεις εκδίδονται σύμφωνα με τη συμβουλευτική διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 116 παράγραφος 2.

2. Η Επιτροπή εκτιμά τα ποσά που πρέπει να αποκλειστούν με βάση τη σοβαρότητα της διαπιστούμενης μη συμμόρφωσης. Η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη το είδος της παράβασης και την οικονομική ζημία που υπέστη η Ένωση. Βασίζει τον αποκλεισμό στον προσδιορισμό των αχρεωστήτως δαπανηθέντων ποσών και, σε περίπτωση [που] ο υπολογισμός των εν λόγω ποσών απαιτεί δυσανάλογη προσπάθεια, δύναται να εφαρμόζει διορθώσεις κατά παρεκβολή ή κατ' αποκοπήν. Οι κατ' αποκοπήν διορθώσεις εφαρμόζονται μόνο όταν, λόγω της φύσης της περίπτωσης ή επειδή το κράτος μέλος δεν διαβίβασε στην Επιτροπή τις απαραίτητες πληροφορίες, δεν είναι εφικτό, με μια λογική προσπάθεια, να προσδιοριστεί ακριβέστερα η οικονομική ζημία που υπέστη η Ένωση.

4 ΕΕ 2013, L 347, σ. 549.

5 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 320).

3. Πριν από τη λήψη οιασδήποτε απόφασης απόρριψης της χρηματοδότησης, τα αποτελέσματα των ελέγχων της Επιτροπής και οι απαντήσεις του σχετικού κράτους μέλους κοινοποιούνται εγγράφως και, κατόπιν, τα δύο μέρη επιχειρούν να καταλήξουν σε συμφωνία για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Σε αυτό το σημείο της διαδικασίας, δίνεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να αποδείξουν ότι ο πραγματικός βαθμός της μη συμμόρφωσης είναι μικρότερος από αυτόν που εκτιμά η Επιτροπή.

Εάν δεν υπάρξει συμφωνία, το κράτος μέλος δύναται να ζητήσει την έναρξη διαδικασίας με σκοπό να επιτευχθεί εντός τεσσάρων μηνών συμβιβασμός των θέσεων των μερών. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής ανακοινώνονται με έκθεση προς την Επιτροπή. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τις συστάσεις της έκθεσης προτού να αποφασίσει τυχόν απόρριψη της χρηματοδότησης και αιτιολογεί την απόφασή της αν αγνοήσει τις εν λόγω συστάσεις.

4. Η απόρριψη χρηματοδότησης δεν μπορεί να αφορά:

α) δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 και πραγματοποιήθηκαν νωρίτερα από 24 μήνες πριν από την έγγραφη ανακοίνωση των πορισμάτων των επιθεωρήσεων στο κράτος μέλος από την Επιτροπή·

[…]

5. Η παράγραφος 4 δεν εφαρμόζεται όσον αφορά:

α) παρατυπίες που καλύπτονται από το τμήμα ΙΙΙ του παρόντος κεφαλαίου·

[…]».

7. Κατά το άρθρο 53, παράγραφος 1, στοιχείο β′, του κανονισμού 1306/2013, «[η] Επιτροπή εκδίδει εκτελεστικές πράξεις για τον καθορισμό κανόνων σχετικά με […] τη συμμόρφωση ως προς την εκκαθάριση που προβλέπεται στο άρθρο 52 όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την έκδοση της απόφασης και την εφαρμογή της, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών και των προθεσμιών που πρέπει να τηρούνται, καθώς και της διαδικασίας συμβιβασμού που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, συμπεριλαμβανομένης της σύστασης, των καθηκόντων, της σύνθεσης και των ρυθμίσεων εργασίας του οργάνου συμβιβασμού».

8. Το τμήμα ΙΙΙ του κεφαλαίου IV του κανονισμού 1306/2013 τιτλοφορείται «Παρατυπίες» και περιέχει το άρθρο 54, το οποίο επιγράφεται «Κοινές διατάξεις» και προβλέπει στις παραγράφους 1, 2 και 5 τα εξής:

«1. Για κάθε αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό ή ως επακόλουθο παρατυπίας ή αμέλειας, τα κράτη μέλη ζητούν ανάκτηση από τον δικαιούχο εντός 18 μηνών αφότου εγκριθεί και, κατά περίπτωση, παραληφθεί από τον οργανισμό πληρωμών ή τον αρμόδιο για την ανάκτηση φορέα, έκθεση ελέγχου ή ανάλογο έγγραφο όπου διαπιστώνεται ότι έχει διαπραχθεί παρατυπία. Τα αντίστοιχα ποσά καταγράφονται κατά τη στιγμή της αίτησης ανάκτησης στο βιβλίο οφειλετών του οργανισμού πληρωμών.

2. Εφόσον η ανάκτηση δεν πραγματοποιηθεί εντός τεσσάρων ετών από την ημερομηνία της αίτησης ανάκτησης ή εντός οκτώ ετών αν η ανάκτηση αποτελεί αντικείμενο προσφυγής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι δημοσιονομικές επιπτώσεις της μη ανάκτησης βαρύνουν κατά 50 %

το οικείο κράτος μέλος και κατά 50 % τον προϋπολογισμό της Ένωσης, με την επιφύλαξη της απαίτησης ότι το οικείο κράτος μέλος πρέπει να συνεχίσει τις διαδικασίες ανάκτησης σύμφωνα με το άρθρο 58.

Εάν, στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάκτησης, διαπιστωθεί με οριστική διοικητική ή δικαστική πράξη ότι δεν έχει διαπραχθεί παρατυπία, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δηλώνει στα ταμεία ως δαπάνη τη δημοσιονομική επιβάρυνσή του δυνάμει του πρώτου εδαφίου.

[…]

5. Η Επιτροπή μπορεί, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 52 παράγραφος 3, να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις για να αποκλείσει από την ενωσιακή χρηματοδότηση τα ποσά που βαρύνουν τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) εάν το κράτος μέλος δεν τήρησε τις προθεσμίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1·

[…]

γ) εάν θεωρεί ότι η παρατυπία ή η μη ανάκτηση είναι αποτέλεσμα παρατυπίας ή αμέλειας που μπορεί να καταλογιστεί στις διοικητικές αρχές ή σε άλλον επίσημο φορέα του κράτους μέλους.

[…]»

Β. Ο εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 908/2014

9. Το άρθρο 34 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 908/2014 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2014, για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού [1306/2013] όσον αφορά τους οργανισμούς πληρωμών και άλλους οργανισμούς, τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκκαθάριση λογαριασμών, τους κανόνες σχετικά με τους ελέγχους, τις εγγυήσεις και τη διαφάνεια[6], το οποίο επιγράφεται «Εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση», ορίζει τα εξής:

«1. Για να καθοριστούν τα ποσά που πρέπει να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση όταν διαπιστώνεται ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τους ενωσιακούς κανόνες, η Επιτροπή χρησιμοποιεί τα δικά της πορίσματα και λαμβάνει υπόψη τις πληροφορίες που παρέχονται από τα κράτη μέλη, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω πληροφορίες παρέχονται έγκαιρα, εντός των προθεσμιών που καθορίζει η Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση που πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 52 του κανονισμού [1306/2013] και σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

2. Εάν, ως αποτέλεσμα έρευνας, η Επιτροπή θεωρήσει ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τους ενωσιακούς κανόνες, κοινοποιεί τα πορίσματά της στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, προσδιορίζοντας τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα για να διασφαλιστεί η μελλοντική συμμόρφωση με τους εν λόγω κανόνες και αναφέροντας το προσωρινό ύψος της δημοσιονομικής διόρθωσης που θεωρεί ότι αντιστοιχεί στα εν λόγω πορίσματα σε εκείνο το στάδιο της διαδικασίας. Η εν λόγω κοινοποίηση περιέχει επίσης χρονοδιάγραμμα διμερούς σύσκεψης εντός

[6] ΕΕ 2014, L 255, σ. 59. Το άρθρο 34 του κανονισμού αυτού έχει υποστεί επανειλημμένες τροποποιήσεις [βλ., μεταξύ άλλων, διορθωτικό του 2015 (ΕΕ 2015, L 114, σ. 25) καθώς και άρθρο 1, παράγραφος 6, του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/56 της Επιτροπής, της 12ης Ιανουαρίου 2018, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014 (ΕΕ 2018, L 10, σ. 9).

πέντε μηνών από τη λήξη της προθεσμίας για την απάντηση του κράτους μέλους. Η κοινοποίηση περιέχει παραπομπή στο παρόν άρθρο.

[…]

3. Κατά τη διμερή σύσκεψη, και τα δύο μέρη καταβάλλουν προσπάθειες να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, καθώς και με την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης και της οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε στον ενωσιακό προϋπολογισμό.

[…]

Εντός έξι μηνών από την αποστολή των πρακτικών της διμερούς σύσκεψης, η Επιτροπή κοινοποιεί επισήμως τα συμπεράσματά της στο κράτος μέλος, βάσει των πληροφοριών που έλαβε στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση. Η ανακοίνωση αυτή αξιολογεί τις δαπάνες που πρέπει να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση δυνάμει του άρθρου 52 του κανονισμού [1306/2013] και του άρθρο[υ] 12 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 907/2014 [της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού [1306/2013] όσον αφορά τους οργανισμούς πληρωμών και άλλους οργανισμούς, τη δημοσιονομική διαχείριση, την εκκαθάριση λογαριασμών, τις εγγυήσεις και τη χρήση του ευρώ (ΕΕ 2014, L 255, σ. 18)]. Η ανακοίνωση περιέχει παραπομπή στο άρθρο 40 παράγραφος 1 του παρόντος κανονισμού.

[…]

5. Για να εφαρμόσει τις παραγράφους 3 και 4 εντός των αντίστοιχων χρονικών περιόδων, η Επιτροπή θα έχει στη διάθεσή της όλες τις πληροφορίες σχετικά με το συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι δεν έχει στη διάθεσή της όλες τις πληροφορίες, μπορεί ανά πάσα στιγμή και εντός των προθεσμιών που προβλέπονται στις παραγράφους 3 και 4:

α) να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες από το κράτος μέλος, αίτημα στο οποίο το κράτος μέλος απαντά εντός δύο μηνών από την παραλαβή της κοινοποίησης· και/ή

β) να ενημερώσει το κράτος μέλος για την πρόθεσή της να πραγματοποιήσει πρόσθετη αποστολή ελέγχου για τη διενέργεια των αναγκαίων επαληθεύσεων.

Σε αυτήν την περίπτωση, τα χρονικά διαστήματα που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4 αρχίζουν να υπολογίζονται εκ νέου, είτε με την παραλαβή από την Επιτροπή των πρόσθετων πληροφοριών που ζήτησε είτε από την τελευταία ημέρα της αποστολής συμπληρωματικού ελέγχου.

[…]

7. Η Επιτροπή, αφού κοινοποιήσει τα συμπεράσματά της στα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφος 3 ή 4 του παρόντος κανονισμού, εκδίδει, κατά περίπτωση, μία ή περισσότερες αποφάσεις βάσει του άρθρου 52 του κανονισμού [1306/2013], με σκοπό να αποκλείσει από την ενωσιακή χρηματοδότηση δαπάνες που δεν είναι σύμφωνες με τους ενωσιακούς κανόνες. Η Επιτροπή μπορεί να εφαρμόζει συνεχείς διαδικασίες εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση, μέχρις ότου το κράτος μέλος εφαρμόσει πράγματι τα διορθωτικά μέτρα.

[…]»

10. Το άρθρο 40 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διαδικασία συμβιβασμού», προβλέπει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, τα εξής[7]:

«Ένα κράτος μέλος δύναται να προσφύγει ενώπιον του οργάνου συμβιβασμού εντός 30 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της επίσημης κοινοποίησης της Επιτροπής που αναφέρεται στο άρθρο 34 παράγραφος 3 τρίτο εδάφιο, αποστέλλοντας αιτιολογημένη αίτηση συμβιβασμού στη γραμματεία του οργάνου συμβιβασμού.»

II. Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

11. Παραπέμπω συναφώς στις σκέψεις 2 έως 14 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

III. Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των διαδίκων

12. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 28 Απριλίου 2021, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, κατά το μέρος που επιβλήθηκε εις βάρος της δημοσιονομική διόρθωση ύψους 7 656 848,97 ευρώ.

13. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τους πέντε λόγους ακυρώσεως που προέβαλε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας[8] και, επομένως, την προσφυγή στο σύνολό της.

14. Στις 8 Μαΐου 2023 η Δημοκρατία της Βουλγαρίας άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου. Με τα αιτήματά της, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει, στο σύνολό της, την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση· να αποφανθεί το ίδιο οριστικώς επί της διαφοράς ή, επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου· να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

15. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας στα δικαστικά έξοδα.

16. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου στις 4 Δεκεμβρίου 2024.

IV. Ανάλυση

17. Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας προβάλλει δύο λόγους.

[7] Το άρθρο 40, παράγραφος 1, του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014 έχει τροποποιηθεί με το διορθωτικό του 2015 (ΕΕ 2015, L 114, σ. 25).

[8] Οι λόγοι ακυρώσεως εκτίθενται στη σκέψη 23 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

18. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 52, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013 και του άρθρου 34 του κανονισμού 908/2014, σε συνδυασμό με το άρθρο 52, παράγραφος 1, και με το άρθρο 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013, καθώς και παράβαση της προβλεπόμενης από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ υποχρέωσης αιτιολογήσεως και παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, λόγω των οποίων το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στο εσφαλμένο συμπέρασμα ότι τηρήθηκαν τα δικαιώματα άμυνας της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και οι διαδικαστικές εγγυήσεις υπέρ της, η υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεων της Επιτροπής, καθώς και οι αρχές της χρηστής διοίκησης και της καλόπιστης συνεργασίας. Στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας προσάπτει επίσης στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν αιτιολόγησε επαρκώς και δεόντως την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, διότι, κατά την άποψή της, δεν εκτίμησε όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία η Δημοκρατία της Βουλγαρίας είχε υποβάλει στην κρίση του.

19. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως αφορά πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται να υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την ερμηνεία του άρθρου 54 παράγραφος 5, στοιχεία α′ και γ′, σε συνδυασμό με το άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, κρίνοντας ότι η προθεσμία των 18 μηνών είχε αρχίσει να τρέχει από την κοινοποίηση των εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας.

20. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα επικεντρωθούν στον πρώτο λόγο αναιρέσεως.

Α. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

21. Η επιχειρηματολογία την οποία αναπτύσσει η Δημοκρατία της Βουλγαρίας στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι μεν πλούσια, πλην όμως στερείται μάλλον συνοχής. Φαίνεται πάντως ότι μπορεί να υποδιαιρεθεί σε έξι αιτιάσεις, οι οποίες πρέπει να αναδιοργανωθούν.

22. Με την πρώτη αιτίαση προβάλλεται εσφαλμένη ερμηνεία, αφενός, του άρθρου 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013 και του άρθρου 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014 και, αφετέρου, του άρθρου 52, παράγραφος 1, και του άρθρου 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013.

23. Με τη δεύτερη αιτίαση προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 47 του κανονισμού 1306/2013, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους.

24. Με την τρίτη αιτίαση προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά τον σεβασμό, εκ μέρους της Επιτροπής, των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας.

25. Με την τέταρτη αιτίαση προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία της υποχρέωσης αιτιολογήσεως την οποία υπέχει η Επιτροπή.

26. Με την πέμπτη αιτίαση προβάλλεται παράβαση, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, της υποχρέωσης αιτιολογήσεως την οποία υπέχει, καθόσον δεν εξέτασε τον ισχυρισμό περί παραβάσεως της γενικής υποχρέωσης επιμέλειας.

27. Με την έκτη αιτίαση προβάλλεται επίσης παράβαση, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, της υποχρέωσης αιτιολογήσεως την οποία υπέχει, καθόσον παρέλειψε να εκτιμήσει ή να σχολιάσει τα αποδεικτικά στοιχεία που η Δημοκρατία της Βουλγαρίας προσκόμισε πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση προς στήριξη του ισχυρισμού της ότι η Επιτροπή παραβίασε τις αρχές της καλόπιστης συνεργασίας και της χρηστής διοίκησης.

28. Κατά σειρά σημασίας, θα εξετάσω κατ' αρχάς και από κοινού την πρώτη και την τρίτη αιτίαση, και εν συνεχεία, χωριστά, τη δεύτερη, την τέταρτη, την πέμπτη και, τέλος, την έκτη αιτίαση.

1. Επί της πρώτης και της τρίτης αιτιάσεως, που αφορούν πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία των άρθρων 52 και 54 του κανονισμού 1306/2013 και πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία των δικαιωμάτων άμυνας κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας

α) Σύνοψη της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

29. Όσον αφορά την πρώτη αιτίαση, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας υποστηρίζει ότι, στις σκέψεις 40 έως 42 και 47 έως 49 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο συγχέοντας την κατ' αντιπαράθεση διαδικασία του άρθρου 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013, ερμηνευόμενου υπό το πρίσμα του άρθρου 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014, με τον διακριτό ουσιαστικό λόγο στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο κακώς έκρινε, στις σκέψεις 47 έως 49 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, εφόσον προηγήθηκε κοινοποίηση και διεξήχθη η δεύτερη διμερής σύσκεψη, είχαν θεραπευθεί οι διαδικαστικές πλημμέλειες που συνίστανται στο ότι η Επιτροπή τροποποίησε τη νομική βάση της επίδικης δημοσιονομικής διόρθωσης.

30. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας ισχυρίζεται ότι η επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 και η επιβολή τέτοιας διόρθωσης δυνάμει του άρθρου 54, παράγραφος 5, του ίδιου κανονισμού έχουν διαφορετικές νομικές βάσεις, μολονότι σε αμφότερες τις περιπτώσεις εφαρμόζεται η ίδια κατ' αντιπαράθεση διαδικασία, η οποία διέπεται από το άρθρο 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014.

31. Συνεπώς, κατά τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, η επίδικη απόφαση αποκλεισμού την οποία εξέδωσε η Επιτροπή έπρεπε να βασίζεται στους ίδιους λόγους με εκείνους στους οποίους στηρίχθηκε η κίνηση της διαδικασίας.

32. Συνακόλουθα, κακώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η δεύτερη πρόσκληση σε διμερή σύσκεψη αναπροσάρμοσε την κοινοποίηση των διαπιστώσεων σε σχέση με τη νέα προβληθείσα νομική βάση, δεδομένου ότι το άρθρο 54, παράγραφος 5, προβλέπει ρητώς την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013.

33. Όσον αφορά την τρίτη αιτίαση, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου έκδοσης εκτελεστικών πράξεων αποκλεισμού ποσών από την ενωσιακή χρηματοδότηση, στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 54 του κανονισμού 1306/2013, η Επιτροπή οφείλει να προβαίνει στις επαληθεύσεις που μνημονεύονται στην παράγραφο 4 της εν λόγω διατάξεως, προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή του άρθρου 54, παράγραφος 2, του ίδιου

κανονισμού. Κατά τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, το άρθρο 54 παρέχει στην Επιτροπή την εξουσία να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις αποκλεισμού ποσών από την ενωσιακή χρηματοδότηση, ακόμη και χωρίς επιτόπιους ελέγχους, εφόσον έχει εφαρμοστεί η κατ' αντιπαράθεση διαδικασία του άρθρου 52, παράγραφος 3, του ως άνω κανονισμού, με την οποία διασφαλίζεται ότι το κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματά του άμυνας πριν από την έκδοση αποφάσεως αποκλεισμού.

34. Στο υπόμνημα απαντήσεως, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας εξηγεί με ποιους τρόπους προσβλήθηκαν τα δικαιώματα άμυνάς της κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα, μολονότι η κοινοποίηση των διαπιστώσεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014, θα έπρεπε, προκειμένου να επιτελεί την προειδοποιητική της λειτουργία, να γνωστοποιεί πλήρως τις επιφυλάξεις της Επιτροπής, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας αναγκάστηκε στην αρχή να οργανώσει την άμυνά της «στα τυφλά». Η Επιτροπή δεν ανέφερε ποιες ήταν, κατά την εκτίμησή της, οι διατάξεις της νομοθεσίας για τα διαρθρωτικά ταμεία στις οποίες ενδεχομένως αντέβαιναν οι υπό έρευνα πληρωμές, όπερ είχε, εξάλλου, ως αποτέλεσμα να ακυρώσουν τα εθνικά δικαστήρια τις διαταγές παύσης πληρωμής που εξέδωσε ο οργανισμός πληρωμών. Κατά τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, η προθεσμία των 18 μηνών για την αίτηση ανάκτησης θα πρέπει να θεωρείται ότι αρχίζει να τρέχει μόνον από την έκδοση της εκτελεστικής αποφάσεως με την οποία η Επιτροπή προσδιορίζει επακριβώς τις πληρωμές που πρέπει να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση, προκειμένου να δοθεί χρόνος στο οικείο κράτος μέλος να αντιδράσει μετά λόγου γνώσεως. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι λόγω της αναδρομικής εφαρμογής του άρθρου 54 του κανονισμού 1306/2013 δεν της δόθηκε η δυνατότητα να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις της, καθότι η εκτελεστική απόφαση εκδόθηκε λίγο πριν από την παρέλευση της προθεσμίας των 18 μηνών. Για τον ίδιο λόγο, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι δεν μπόρεσε να επωφεληθεί του κανόνα του 50/50.

35. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις είναι αβάσιμες.

β) Εκτίμηση

36. Οι υπό κρίση αιτιάσεις εγείρουν, αφενός, το ζήτημα της ενδεχόμενης σχέσης μεταξύ των διαδικασιών που κινούνται δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 και των διαδικασιών που κινούνται βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, του ίδιου κανονισμού και, αφετέρου, το ζήτημα του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η οποία κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως.

1) Επί της σχέσης μεταξύ των διαδικασιών που κινούνται δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 και των διαδικασιών που κινούνται βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, του ίδιου κανονισμού

37. Ο κανονισμός 1306/2013 θεσπίζει δύο είδη εκκαθάρισης. Η πρώτη εκκαθάριση έχει λογιστικό χαρακτήρα. Διέπεται από το άρθρο 51 και πραγματοποιείται σε ετήσια βάση. Η δεύτερη εκκαθάριση είναι εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση και διέπεται από το άρθρο 52. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, η εν λόγω εκκαθάριση διενεργείται όταν η Επιτροπή «διαπιστώσει ότι οι δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 και στο άρθρο 5 *δεν*

πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία»[9]. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει εκτελεστικές πράξεις και να αποφασίσει τον αποκλεισμό από την ενωσιακή χρηματοδότηση των ποσών ως προς τα οποία διαπιστώνεται *μη συμμόρφωση*[10]. Το άρθρο 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013 καθορίζει τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται πριν από τη λήψη «οιασδήποτε απόφασης απόρριψης της χρηματοδότησης».

38. Εξάλλου, το άρθρο 54 του κανονισμού 1306/2013 προβλέπει ότι, για κάθε ποσό που έχει καταβληθεί αχρεωστήτως λόγω παρατυπίας ή αμέλειας, τα κράτη μέλη οφείλουν να ζητούν ανάκτηση από τον δικαιούχο εντός 18 μηνών αφότου εγκριθεί ή παραληφθεί, από τον οργανισμό πληρωμών ή τον αρμόδιο για την ανάκτηση φορέα, έκθεση ελέγχου ή ανάλογο έγγραφο όπου διαπιστώνεται ότι έχει διαπραχθεί παρατυπία[11] και ότι, παράλληλα με την «αίτηση» ανάκτησης[12], τα αντίστοιχα ποσά καταγράφονται στο βιβλίο οφειλετών του οργανισμού πληρωμών.

39. Τα ως άνω δύο στάδια (αίτηση ανάκτησης/καταχώριση στο βιβλίο οφειλετών) προηγούνται του σταδίου της καθεαυτήν ανάκτησης[13]. Συνεπώς, ο κανονισμός επιβάλλει σαφώς στα κράτη μέλη να ζητούν την ανάκτηση εντός προθεσμίας 18 μηνών *από το χρονικό σημείο* κατά το οποίο λαμβάνουν την πληροφορία ότι πραγματοποιήθηκαν παράτυπες πληρωμές[14].

40. Επιπλέον, από το γράμμα του άρθρου 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013 προκύπτει εξίσου σαφώς ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν όρισε ότι η ύπαρξη εκτελεστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού συνιστά προαπαιτούμενο της αιτήσεως ανάκτησης. Κατά το εν λόγω άρθρο, η Επιτροπή μπορεί, «σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 52 παράγραφος 3», να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις για να αποκλείσει από την ενωσιακή χρηματοδότηση τα ποσά για τα οποία το οικείο κράτος μέλος δεν ζήτησε την ανάκτηση ή όταν θεωρεί ότι η μη ανάκτηση είναι

[9] Άρθρο 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013. Η υπογράμμιση δική μου. Στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 απαριθμούνται οι δαπάνες που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το ΕΓΤΕ, με την επιφύλαξη ότι εκτελούνται σύμφωνα με την ενωσιακή νομοθεσία. Το άρθρο 5 του ίδιου κανονισμού αφορά το ΕΓΤΑΑ. Δεδομένου ότι από τη σκέψη 2 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι η διαδικασία η οποία κινήθηκε από την Επιτροπή αφορούσε μόνον τις δαπάνες που συνδέονται με το ΕΓΤΕ, θα επικεντρωθώ στις διατάξεις οι οποίες αφορούν το συγκεκριμένο ταμείο ή τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση συναφώς δαπανών.

[10] Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 2, του κανονισμού 1306/2013.

[11] Οι διάδικοι ερίζουν ως προς το σημείο έναρξης της προθεσμίας των 18 μηνών στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος δεν εξετάζεται στις παρούσες στοχευμένες προτάσεις. Με την επιφύλαξη του χαρακτηρισμού από το Δικαστήριο των δύο εκθέσεων της OLAF που παρέλαβε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας (βλ. σκέψεις 5 και 8 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως), για τον σκοπό της εξέτασης του πρώτου λόγου αναιρέσεως, θα θεωρήσω ότι, από το γράμμα του άρθρου 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 προκύπτει ότι η προθεσμία των 18 μηνών αρχίζει να τρέχει από το χρονικό σημείο κατά το οποίο οι βουλγαρικές αρχές παρέλαβαν «έκθεση ελέγχου ή ανάλογο έγγραφο όπου διαπιστώνεται ότι έχει διαπραχθεί παρατυπία».

[12] Επομένως, το άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 επιβάλλει στα κράτη μέλη μόνον την υποχρέωση να ζητήσουν την ανάκτηση. Οι προθεσμίες εντός των οποίων θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η ανάκτηση καθορίζονται στο άρθρο 54, παράγραφος 2, του κανονισμού 1306/2013.

[13] Τούτο επιρρωννύεται από το άρθρο 54, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1306/2013, το οποίο προβλέπει ότι η ανάκτηση πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός οκτώ ετών, εάν αμφισβητηθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, καθώς και από το δεύτερο εδάφιο της ίδιας διατάξεως, το οποίο αναφέρεται στο ενδεχόμενο να διαπιστωθεί με οριστική διοικητική ή δικαστική πράξη ότι δεν έχει διαπραχθεί παρατυπία. Κατά τον κανονισμό 1306/2013, η ανάκτηση πρέπει να ζητηθεί πάραυτα, ο δε έλεγχος του βασίμου της αιτήσεως μετατίθεται σε μεταγενέστερο στάδιο.

[14] Σχετικά με τον λόγο ύπαρξης της προθεσμίας των 18 μηνών, βλ. αιτιολογική σκέψη 37 του κανονισμού 1306/2013.

αποτέλεσμα παρατυπίας ή αμέλειας που μπορεί να καταλογιστεί στις εθνικές αρχές [15]. Επομένως, το άρθρο 54 του κανονισμού 1306/2013 επιβάλλει στην Επιτροπή να εκδώσει εκτελεστική πράξη με την οποία αποκλείει ποσά από την ενωσιακή χρηματοδότηση λόγω του ότι οι εθνικές αρχές δεν ζήτησαν την ανάκτησή τους εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας εφαρμόζοντας τη διαδικασία του άρθρου 52, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, χωρίς εντούτοις να ορίζει ότι, για να εφαρμοστεί η διαδικασία αυτή, πρέπει οπωσδήποτε να έχει προηγουμένως περατωθεί πλήρης διαδικασία που να έχει καταλήξει στην έκδοση εκτελεστικής αποφάσεως αποκλεισμού των παράτυπων πληρωμών από την ενωσιακή χρηματοδότηση. Δεδομένου ότι η υποχρέωση των κρατών μελών να ζητήσουν την ανάκτηση γεννάται από τη στιγμή που τους γνωστοποιείται έκθεση ελέγχου ή ανάλογο έγγραφο με το οποίο διαπιστώνεται ότι διαπράχθηκε παρατυπία [16] από τους οικείους οικονομικούς φορείς, η διαδικασία που μπορεί να καταλήξει στην έκδοση εκτελεστικής πράξης αποκλεισμού των προσδιοριζόμενων ποσών από την ενωσιακή χρηματοδότηση λόγω έλλειψης αιτήσεως ανάκτησης δεν είναι κατ' ανάγκην σύμφυτη ή επακόλουθη της διαδικασίας προσδιορισμού των οικείων φορέων και των ύποπτων πληρωμών.

41. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι διαδικασία η οποία καταλήγει στην έκδοση εκτελεστικής πράξης βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013 είναι αυτοτελής διαδικασία της οποίας δεν προηγείται κατ' ανάγκην πλήρης διαδικασία που να καταλήγει στην έκδοση εκτελεστικής πράξης βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού. Λαμβανομένου υπόψη του ότι η ταχύτητα των διαδικασιών είναι ο σκοπός που επιδιώκεται από το άρθρο 54 του κανονισμού 1306/2013, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 34 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως –κατά της οποίας, όπως επισήμανε η Επιτροπή, δεν βάλλει η αναιρεσείουσα–, η Επιτροπή μπορεί ανά πάσα στιγμή, μόλις διαπιστωθεί η παράβαση της υποχρέωσης ανάκτησης, να εκδώσει εκτελεστική πράξη για τον συγκεκριμένο λόγο, υπό την προϋπόθεση της εφαρμογής της διαδικασίας του άρθρου 52, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού. Το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι οι διαδικασίες εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση συνδέονται στενά με την υποχρέωση δίωξης και άρσης των οικονομικών συνεπειών που συναρτώνται με τις παρατυπίες οι οποίες έχουν διαπιστωθεί από τα κράτη μέλη [17] και έχει κρίνει επίσης ότι η μη ανάκτηση ή οι επανειλημμένες καθυστερήσεις στην ανάκτηση οφειλών συνιστούν βάσιμη δικαιολογία για την επιβολή διόρθωσης [18].

[15] Βλ. άρθρο 54, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, στοιχεία α' και γ' αντιστοίχως, του κανονισμού 1306/2013. Οι τρεις περιπτώσεις που εκτίθενται στο άρθρο 54, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού αφορούν διαφορετικές καταστάσεις (έλλειψη αιτήσεως ανάκτησης/απόφαση μη ανάκτησης, η οποία δεν δικαιολογείται από το άρθρο 54, παράγραφος 3/παρατυπία και αμέλεια που μπορούν να καταλογιστούν στις εθνικές αρχές) και συντρέχουν διαζευκτικά. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι δεν ζήτησε την ανάκτηση εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, η περίπτωσή της εμπίπτει στο στοιχείο α' της προαναφερθείσας διατάξεως.
Με προβληματίζει, εντούτοις, το γεγονός ότι το άρθρο 54, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1306/2013 παραπέμπει στο άρθρο 54, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού, δεδομένου ότι το άρθρο 54, παράγραφος 3, δεν αφορά τη διαδικασία που πρέπει να εφαρμοστεί. Δεν αντιλαμβάνομαι για ποιον λόγο το άρθρο 54, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, το οποίο αφορά τις τρεις περιπτώσεις που μνημονεύονται στο πρώτο εδάφιο της ίδιας διατάξεως, επιβάλλει ελέγχους μόνον δυνάμει του άρθρου 54, παράγραφος 3, οι οποίοι έχουν σημασία αποκλειστικώς και μόνον για την περίπτωση που μνημονεύεται στο άρθρο 54, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ'. Διερωτώμαι, επομένως, μήπως πρόκειται για παραδρομή του νομοθέτη της Ένωσης, ο οποίος είχε μάλλον την πρόθεση να παραπέμψει εκ νέου στο άρθρο 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013, το περιεχόμενο του οποίου έχει σαφώς διαδικαστικό χαρακτήρα.

[16] Όπως ορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού 1306/2013, ήτοι ως «κάθε παράβαση διατάξεως του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός [της Ένωσης] ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από [την Ένωση], είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της [Ενωσης], είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη» [βλ. άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 1995, L 312, σ. 1)].

[17] Βλ. απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2019, Ελλάδα κατά Επιτροπής (C-6/18 P, EU:C:2019:83, σκέψη 55).

[18] Βλ. απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2019, Ελλάδα κατά Επιτροπής (C-6/18 P, EU:C:2019:83, σκέψη 57).

42. Από τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου προκύπτει ότι η διαδικασία που απορρέει από το άρθρο 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014, περιλαμβάνει έξι στάδια [19]. Η Επιτροπή τα τήρησε όλα.

43. Μόνον η κοινοποίηση των αρχικών διαπιστώσεων αναφερόταν αποκλειστικώς στον λόγο του άρθρου 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013. Στη σκέψη 41 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε, εξάλλου, ότι «οι λόγοι της επίδικης δημοσιονομικής διόρθωσης, οι οποίοι εκτέθηκαν στη συνοπτική έκθεση και στην [επίδικη] απόφαση, αντιστοιχούν μόνον εν μέρει στους λόγους βάσει των οποίων κινήθηκε η επίδικη διαδικασία εκκαθάρισης, όπως αυτοί είχαν διασαφηνιστεί από την Επιτροπή στην κοινοποίηση των διαπιστώσεων». Εντούτοις, οι λόγοι μεταβολής της αιτιολογίας επεξηγούνται στις σκέψεις 43 έως 46 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, τις οποίες η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν αμφισβητεί στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως. Από τις προαναφερθείσες σκέψεις προκύπτει κατ' ουσίαν ότι η Επιτροπή υπενθύμισε στο κράτος μέλος την υποχρέωσή του ανάκτησης μόνον αφ' ης στιγμής έλαβε γνώση της πρώτης έκθεσης της OLAF και ότι η μεταβολή στη στάση της Επιτροπής υπαγορεύθηκε από την αντίδραση της ίδιας της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας στην υπενθύμιση της εν λόγω υποχρέωσης.

44. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι η Επιτροπή όφειλε να επαναλάβει τη διαδικασία εξαρχής εάν η πρόθεσή της είχε αλλάξει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και εάν είχε τελικώς την πρόθεση να εκδώσει εκτελεστική απόφαση βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013.

45. Τέτοια ερμηνεία, η οποία δεν βρίσκει άλλωστε έρεισμα στο γράμμα της ανωτέρω διατάξεως, είναι, συν τοις άλλοις, τυπολατρική και μάλλον δεν λαμβάνει υπόψη την απαίτηση ταχείας δράσης [20] –εκ μέρους τόσο της Επιτροπής όσο και των εθνικών αρχών– όταν καταλογίζονται στον προϋπολογισμό της Ένωσης ποσά που δεν θα έπρεπε να τον βαρύνουν. Εντούτοις, από τη νομολογία του Δικαστηρίου, στην οποία παρέπεμψε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προκύπτει ότι, μολονότι η Επιτροπή οφείλει να τηρεί, στο πλαίσιο των σχέσεων με τα κράτη μέλη, τους όρους που η ίδια έχει επιβάλει στον εαυτό της μέσω εκτελεστικών κανονισμών, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να υιοθετούν, στις σχέσεις τους με την Επιτροπή, μια αμιγώς φορμαλιστική προσέγγιση όταν από τις περιστάσεις προκύπτει ότι τα δικαιώματά τους έχουν πλήρως προστατευθεί [21].

46. Υπενθυμίζεται, πάντως, ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας των 18 μηνών κατά τη διάρκεια της οποίας η Δημοκρατία της Βουλγαρίας όφειλε, μετά την κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου ή ανάλογου εγγράφου περί ύπαρξης παρατυπιών [22], να ζητήσει την ανάκτηση από τους δικαιούχους και την καταχώριση στο βιβλίο οφειλετών του οργανισμού πληρωμών, καθώς και ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας είχε επανειλημμένως δηλώσει εγγράφως την άρνησή της κατά τη διάρκεια της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της

[19] Βλ. σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

[20] Όπως υπογραμμίζεται στη σκέψη 34 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως. Υπενθυμίζω επίσης ότι η διαχείριση της χρηματοδότησης του ΕΓΤΕ θεμελιώνεται, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, σε σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών αρχών (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2004, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-153/01, EU:C:2004:589, σκέψη 133).

[21] Βλ. αποφάσεις της 24ης Ιανουαρίου 2002, Φινλανδία κατά Επιτροπής (C-170/00, EU:C:2002:51, σκέψη 34), και της 7ης Οκτωβρίου 2004, Ισπανία κατά Επιτροπής (C-153/01, EU:C:2004:589, σκέψη 93). Όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, βλ. σημεία 50 επ. των παρουσών προτάσεων.

[22] Ήτοι τις δύο εκθέσεις της OLAF που διαβιβάστηκαν στις 19 Ιανουαρίου 2018 και στις 3 Σεπτεμβρίου 2018, αντιστοίχως. Η επίδικη απόφαση εκδόθηκε, εξάλλου, στις 17 Φεβρουαρίου 2021.

επίδικης αποφάσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι απορριπτέος ο ισχυρισμός περί αναδρομικής εφαρμογής του άρθρου 54 του κανονισμού 1306/2013 και περί έκδοσης της επίδικης αποφάσεως πριν από την εκπνοή της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1 της διατάξεως αυτής.

47. Όσον αφορά τις οφειλόμενες στο εσωτερικό δίκαιο δυσχέρειες, τις οποίες η Δημοκρατία της Βουλγαρίας επικαλέστηκε και ανέλυσε, ιδίως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, διαπιστώνω ότι ο νομοθέτης της Ένωσης δεν θεώρησε ότι τέτοιες δυσχέρειες μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα οι εθνικές αρχές *να μη ζητήσουν την ανάκτηση* το συντομότερο δυνατόν. Αντιθέτως, το άρθρο 54, παράγραφος 2, του κανονισμού 1306/2013 προβλέπει δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας εντός της οποίας *πρέπει να πραγματοποιηθεί η ανάκτηση*, σε περίπτωση που κινηθεί ένδικη διαδικασία με σκοπό την αμφισβήτηση της ανάκτησης.

48. Επομένως, μολονότι ορθώς υποστηρίζει ότι δεν όφειλε να ζητήσει την ανάκτηση αμέσως μετά την κοινοποίηση ή την παραλαβή των προαναφερθέντων εγγράφων[23], εντούτοις η Δημοκρατία της Βουλγαρίας συγχέει μάλλον την *υποχρέωση να ζητήσει την ανάκτηση* με την *πραγματική ανάκτηση*.

49. Από τις ανωτέρω παρατηρήσεις προκύπτει ότι είναι απορριπτέα η αιτίαση περί πλάνης περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κρίνοντας, στη σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι με την πρόσκληση σε δεύτερη διμερή σύσκεψη οι διαπιστώσεις αναπροσαρμόστηκαν, κατά την έννοια του άρθρου 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013, σε συνδυασμό με το άρθρο 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014.

2) Επί των δικαιωμάτων άμυνας της αναιρεσείουσας κατά τη διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως

50. Όσον αφορά τον ισχυρισμό περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, διαπιστώνω ότι το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ορθώς την κρίσιμη νομολογία στη σκέψη 31 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, τονίζοντας ειδικότερα ότι, στο πλαίσιο των διαδικασιών σχετικά με το ΕΓΤΕ, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας επιτάσσει η τελική και οριστική απόφαση σχετικά με την εκκαθάριση των λογαριασμών να λαμβάνεται κατόπιν ειδικής κατ' αντιπαράθεση διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη πρέπει να απολαύουν όλων των απαιτούμενων εγγυήσεων προκειμένου να αναπτύξουν τις απόψεις τους.

51. Επισημαίνεται επίσης ότι από την έκθεση των πραγματικών στοιχείων της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως[24] προκύπτει ότι η πρώτη έκθεση της OLAF κοινοποιήθηκε στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας στις 19 Ιανουαρίου 2018. Η Επιτροπή αναφέρθηκε για πρώτη φορά στην υποχρέωση του κράτους μέλους να ζητήσει την ανάκτηση εντός προθεσμίας 18 μηνών με την από 7 Μαΐου 2018 πρόσκληση σε δεύτερη διμερή σύσκεψη, στην οποία μνημονεύεται το άρθρο 54 του κανονισμού 1306/2013, και εν συνεχεία σε όλα τα επόμενα στάδια, καθώς και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συμβιβασμού. Ειδικότερα, με την επίσημη ανακοίνωση της 19ης Νοεμβρίου 2019[25] διαπιστωνόταν ήδη ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν είχε ούτε ζητήσει την ανάκτηση ούτε καταχωρίσει τα αντίστοιχα ποσά στο βιβλίο

[23] Δεδομένου ότι η ανάκτηση πρέπει να ζητηθεί εντός προθεσμίας 18 μηνών, βλ. άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013.

[24] Βλ. σκέψεις 2 έως 14 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

[25] Βλ. σκέψη 10 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

οφειλετών και προτεινόταν ο αποκλεισμός ποσού 7 656 848,97 ευρώ από τη χρηματοδότηση του ΕΓΤΕ διότι το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του κράτους μέλους δεν ήταν σύμφωνο προς τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης.

52. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας υποστηρίζει, όπως επιβεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση απαντώντας σε ερώτηση που έθεσε το Δικαστήριο, ότι η διαδικασία που κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως και η ερμηνεία της από το Γενικό Δικαστήριο βασίζονται σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της, καθόσον της στέρησαν τη δυνατότητα να επωφεληθεί του κανόνα του 50/50[26]. Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα ερμηνεύει εσφαλμένως το άρθρο 54, παράγραφος 2, του κανονισμού 1306/2013, το οποίο, όπως προκύπτει σαφώς από το γράμμα του και όπως υπενθύμισε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν τυγχάνει εφαρμογής σε περίπτωση που το οικείο κράτος μέλος δεν έχει ζητήσει την ανάκτηση.

53. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 54 του κανονισμού 1306/2013, η Επιτροπή οφείλει να προβαίνει στις επαληθεύσεις του άρθρου 54, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού και ότι, παραλείποντας να τις πραγματοποιήσει, η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας. Πέραν του ότι στις σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως στις οποίες παραπέμπει η αναιρεσείουσα με την επιχειρηματολογία της δεν γίνεται μνεία στη συγκεκριμένη διάταξη, επισημαίνω ότι το άρθρο 54, παράγραφος 4, του κανονισμού 1306/2013 παραπέμπει στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και αφορά τις οικονομικές επιπτώσεις που βαρύνουν το κράτος μέλος ως αποτέλεσμα της μη ανάκτησης εντός προθεσμίας τεσσάρων ή οκτώ ετών *από την αίτηση ανάκτησης*. Επαναλαμβάνω, όμως, ότι εν προκειμένω τέτοια αίτηση ανάκτησης δεν υφίσταται καν.

54. Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι η μεταβολή της νομικής βάσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάγκασε τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας να αμυνθεί «στα τυφλά», παραπέμπω στη λεπτομερή έκθεση της διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως, η οποία υπενθυμίζεται στις σκέψεις 2 έως 14 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, από όπου προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι το ζήτημα της ανάκτησης βρισκόταν στο επίκεντρο όλων των επικοινωνιών με την Επιτροπή μετά την πρόσκληση σε δεύτερη διμερή σύσκεψη.

55. Επομένως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε επίσης το συμπέρασμα, στη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι δεν συνέτρεχε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, κρίνοντας εμμέσως, πλην σαφώς αν ληφθεί υπόψη η υπόμνηση της νομολογίας στη σκέψη 31 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η επίδικη απόφαση είχε εκδοθεί κατόπιν ειδικής κατ' αντιπαράθεση διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας παρασχέθηκαν στην αναιρεσείουσα όλες οι εγγυήσεις προκειμένου να αναπτύξει τις απόψεις της όσον αφορά το ζήτημα της έλλειψης αιτήσεως ανάκτησης.

3) Συμπέρασμα

56. Η πρώτη και η τρίτη αιτίαση πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμες.

[26] Η σχετική διάταξη προβλέπει ότι, όταν η ανάκτηση δεν πραγματοποιηθεί εντός τεσσάρων ετών από την ημερομηνία της αιτήσεως ανάκτησης ή εντός οκτώ ετών όταν η αίτηση προσβάλλεται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οι δημοσιονομικές επιπτώσεις της μη ανάκτησης θα βαρύνουν κατά 50 % το οικείο κράτος μέλος και κατά 50 % τον προϋπολογισμό της Ένωσης.

2. Επί της δεύτερης αιτιάσεως, που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 47 του κανονισμού 1306/2013 σχετικά με τη μη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων

57. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας υποστηρίζει ότι, προκειμένου να εκδώσει απόφαση δυνάμει του άρθρου 52 του κανονισμού 1306/2013, η Επιτροπή όφειλε προηγουμένως να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους και να ενημερώσει εγκαίρως το οικείο κράτος μέλος, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του εν λόγω κανονισμού[27]. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία, για να κρίνει αν η Επιτροπή την ειδοποίησε εγκαίρως πριν από τον επιτόπιο έλεγχο κατά την κίνηση της διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 3, σε συνδυασμό με το άρθρο 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, όπως επιτάσσει το άρθρο 47, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού.

58. Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της δεύτερης αιτιάσεως.

59. Από το σημείο 33 του δικογράφου της αιτήσεως αναιρέσεως προκύπτει ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας «θεωρεί ότι, εν προκειμένω, για την έκδοση αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 52 [του κανονισμού 1306/2013], η Επιτροπή όφειλε να διενεργήσει επιτόπιο έλεγχο […] στο κράτος μέλος βάσει του άρθρου 47 και, μετά την ολοκλήρωση της σχετικής αποστολής, να εκδώσει, βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 1, [του κανονισμού αυτού] εκτελεστική απόφαση για τον καθορισμό των ποσών που έπρεπε να αποκλειστούν από την ενωσιακή χρηματοδότηση βάσει των διαπιστώσεών της ή να ενημερώσει το κράτος μέλος για την περάτωση της έρευνας».

60. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν προσδιόρισε τα χωρία της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως στα οποία το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε εσφαλμένως, κατά τη γνώμη της, το άρθρο 47 του κανονισμού 1306/2013. Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν είναι δυνατόν να συναχθεί ότι έγινε οποιαδήποτε συζήτηση σχετικά με τη συγκεκριμένη διάταξη. Συγχρόνως, διαπιστώνω ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν βάλλει κατά της σκέψης 23 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, στην οποία το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε τους λόγους ακυρώσεως που προβλήθηκαν ενώπιόν του, χωρίς διόλου να αναφερθεί στο άρθρο 47 του κανονισμού. Συντάσσομαι, επομένως, με την άποψη της Επιτροπής η οποία εκτιμά ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν επιτρέπεται, κατ' αναίρεση, να προσάψει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέλειψε να εξετάσει το ανωτέρω ζήτημα. Δεδομένου ότι η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στην αναιρετική δίκη περιορίζεται εγγενώς στον έλεγχο της νομικής λύσης που δόθηκε κατόπιν της εξέτασης των λόγων και των αιτιάσεων που συζητήθηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου[28], η αναιρεσείουσα δεν επιτρέπεται να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου αιτίαση την οποία δεν προέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

61. Όσον αφορά την αιτίαση περί παράλειψης του Γενικού Δικαστηρίου να εξετάσει τα αποδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων θα μπορούσε να κρίνει αν πληρούνταν η προϋπόθεση σχετικά με τους επιτόπιους ελέγχους, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν τεκμηριώνει τον ισχυρισμό της προσδιορίζοντας επακριβώς τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκομίστηκαν μεν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου πλην όμως δεν ελήφθησαν υπόψη.

[27] Κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, «[μ]ε την επιφύλαξη των ελέγχων που διενεργούν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις εθνικές […] διατάξεις, […] η Επιτροπή δύναται να οργανώνει επιτόπιους ελέγχους στα κράτη μέλη». Στο άρθρο 47, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, προβλέπεται ότι «[η] Επιτροπή ειδοποιεί εγκαίρως, πριν από τον επιτόπιο έλεγχο, το σχετικό κράτος μέλος».

[28] Η γνωστή αυτή απαίτηση υπομνήσθηκε προσφάτως, για παράδειγμα, με τις αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 2024, JCDecaux Street Furniture Belgium κατά Επιτροπής (C-710/22 P, EU:C:2024:787, σκέψη 33), καθώς και της 4ης Οκτωβρίου 2024, Aeris Invest κατά Επιτροπής και ΕΣΕ (C-535/22 P, EU:C:2024:819, σκέψη 253), και thyssenkrupp κατά Επιτροπής (C-581/22 P, EU:C:2024:821, σκέψη 123).

62. Εκ πρώτης όψεως, η παρούσα αιτίαση θα μπορούσε, επομένως, να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

63. Εντούτοις, στο πλαίσιο του υπομνήματος απαντήσεως, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας εξηγεί ότι η παρούσα αιτίαση πρέπει να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας της που κατατείνει στην απόδειξη της διαφορετικής φύσης των διαδικασιών που βασίζονται στο άρθρο 52 του κανονισμού 1306/2013 και εκείνων που βασίζονται στο άρθρο 54 του ίδιου κανονισμού. Κατά την άποψή της, η έκδοση εκτελεστικής αποφάσεως δυνάμει της πρώτης από τις δύο αυτές διατάξεις προϋποθέτει τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων, την οποία η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δικαιολογημένα ανέμενε.

64. Ακόμη και αν το Δικαστήριο αποφασίσει να εξετάσει επί της ουσίας την παρούσα αιτίαση – κρίνοντας ότι, όπως υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, πρόκειται περί νέου επιχειρήματος το οποίο προβάλλεται σε σχέση με το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου[29]–, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν θα μπορεί να αντλήσει εξ αυτού κανένα όφελος για τους σκοπούς της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως, δεδομένου ότι η διαδικασία η οποία κατέληξε στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως πρέπει να θεωρηθεί, από το χρονικό σημείο της πρόσκλησης στη δεύτερη διμερή σύσκεψη, ως διαδικασία βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013.

65. Επιπλέον, όσον αφορά αυτόν καθεαυτόν τον ισχυρισμό περί υποχρέωσης διενέργειας επιτόπιων ελέγχων όταν η Επιτροπή αποφασίζει να κινήσει διαδικασία δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 με σκοπό την έκδοση εκτελεστικής αποφάσεως, συντάσσομαι με την άποψη της Επιτροπής και περιορίζομαι στη διαπίστωση, πρώτον, ότι από το γράμμα του άρθρου 47 του κανονισμού 1306/2013[30] προκύπτει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι οι επιτόπιοι έλεγχοι αποτελούν απλώς και μόνον δυνατότητα[31]· δεύτερον, ότι η κίνηση διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 ουδόλως εξαρτάται από τη διενέργεια τέτοιων ελέγχων· και, τρίτον, ότι η ως άνω διαπίστωση δεν κλονίζεται από τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013, το οποίο κάνει λόγο για «αποτελέσματα των [επαληθεύσεων] της Επιτροπής» χωρίς να καθιερώνει συστηματική σχέση μεταξύ των επαληθεύσεων αυτών και της οργάνωσης επιτόπιων ελέγχων[32].

66. Κατά συνέπεια, η υπό κρίση αιτίαση, ακόμη και αν θεωρηθεί παραδεκτή, θα πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

[29] Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, HK κατά Επιτροπής (C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 27), στην οποία παρέπεμψε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας. Εν προκειμένω, πρόκειται περί της κρίσης του Γενικού Δικαστηρίου ότι η κοινοποίηση των διαπιστώσεων μπορούσε να αναπροσαρμοστεί (βλ. σκέψη 42 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως). Επομένως, παραπέμπω επίσης στα σημεία 43 επ. των παρουσών προτάσεων.

[30] Βλ. υποσημείωση 27 των παρουσών προτάσεων.

[31] «[Η] Επιτροπή *δύναται* να οργανώνει επιτόπιους ελέγχους στα κράτη μέλη» (η υπογράμμιση δική μου). Μόνον όταν η Επιτροπή αποφασίζει να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους υποχρεούται, κατά το άρθρο 47, παράγραφος 2, του κανονισμού 1306/2013, να ενημερώνει εγκαίρως το οικείο κράτος μέλος.

[32] Όπως ορθώς υποστήριξε η Επιτροπή, το άρθρο 48, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 περιγράφει τους επιτόπιους ελέγχους της ως ένα από τα μέσα –και όχι ως το μοναδικό μέσο– που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή προκειμένου να εξασφαλίσει τις πληροφορίες οι οποίες είναι αναγκαίες για τον έλεγχό της.

3. Επί της τέταρτης αιτιάσεως, που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία της υποχρέωσης αιτιολογήσεως την οποία υπέχει η Επιτροπή

67. Όσον αφορά την τέταρτη αιτίαση, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς έκρινε, στις σκέψεις 61 και 62 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως είχε τηρηθεί εφόσον η Δημοκρατία της Βουλγαρίας συμμετείχε στην κατ' αντιπαράθεση διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 52, παράγραφος 3, του κανονισμού 1306/2013.

68. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν της απέστειλε καμία ανακοίνωση για να την ενημερώσει για τα πορίσματά της, κατά την έννοια του άρθρου 54, παράγραφος 5, του κανονισμού 1306/2013, μετά τις επαληθεύσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, εν αντιθέσει προς τα όσα επιτάσσει το άρθρο 34 του εκτελεστικού κανονισμού 908/2014. Κατά τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, η Επιτροπή δεν επιτρέπεται να μεταβάλει τη νομική βάση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή δεν παρέσχε στην αναιρεσείουσα τη δυνατότητα να αντιληφθεί τους πραγματικούς λόγους κίνησης της διαδικασίας, οι οποίοι δεν προκύπτουν εξάλλου από την επίδικη απόφαση.

69. Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της τέταρτης αιτιάσεως.

70. Από τις σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως κατά των οποίων βάλλει η αναιρεσείουσα με την υπό κρίση αιτίαση προκύπτει ότι η Επιτροπή έκανε για πρώτη φορά μνεία στο άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 επ' ευκαιρία της πρόσκλησης στη δεύτερη διμερή σύσκεψη. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας συνεργάστηκε στη διαδικασία κατάρτισης της επίδικης αποφάσεως και ότι είχε επανειλημμένως συζητήσει το ζήτημα της ανάκτησης των απαιτήσεων πριν από την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως[33]. Το Γενικό Δικαστήριο συμπέρανε από τα προεκτεθέντα ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορούσε βασίμως να υποστηρίξει ότι δεν ενημερώθηκε, ούτε ότι δεν ήταν σε θέση να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή σκόπευε να της επιβάλει την επίδικη δημοσιονομική διόρθωση[34].

71. Πριν από τις προαναφερθείσες σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο είχε υπενθυμίσει, με τις σκέψεις 57 έως 60 της ίδιας αποφάσεως, την κρίσιμη νομολογία όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει η Επιτροπή. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν αμφισβητεί ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως έχει το περιεχόμενο που της αποδίδεται με τις συγκεκριμένες σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

72. Συγκεκριμένα, στη σκέψη 60 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε την κρίσιμη νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά ειδικώς τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες παρίσταται επαρκώς αιτιολογημένη η απόφαση της Επιτροπής να μην επιβαρύνει το οικείο Ταμείο με μέρος των δαπανών που δηλώθηκαν. Το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, αφενός, ότι τέτοιες αποφάσεις πρέπει να εκδίδονται βάσει συνοπτικής έκθεσης και κατόπιν αλληλογραφίας μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους και, αφετέρου, ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως θεωρείται ότι έχει τηρηθεί όταν, πρώτον, το κράτος μέλος συνεργάζεται στενά στη διαδικασία κατάρτισης της αποφάσεως και, δεύτερον, γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους

[33] Βλ. σκέψη 61 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

[34] Βλ. σκέψη 62 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

η Επιτροπή αποφάσισε ότι δεν πρέπει να επιβαρύνει το σχετικό Ταμείο με το επίμαχο ποσό. Το Γενικό Δικαστήριο εξακρίβωσε, εν συνεχεία, ότι οι δύο ανωτέρω προϋποθέσεις πληρούνταν εν προκειμένω.

73. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η αναιρεσείουσα είχε συνεργαστεί στενά στη διαδικασία κατάρτισης της αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο παρέπεμψε στις –μη αμφισβητούμενες κατ' αναίρεση [35]– σκέψεις 38 έως 40 της αποφάσεώς του, από τις οποίες προκύπτει, πρώτον, ότι στην πρόσκληση της Επιτροπής προς την αναιρεσείουσα για δεύτερη διμερή σύσκεψη γίνεται μνεία στο άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013, δεύτερον, ότι στην τελική γνώμη που η Επιτροπή κοινοποίησε στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας τής επισήμανε ότι διατηρούσε την πρόθεσή της να επιβάλει δημοσιονομική διόρθωση βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, στοιχεία α′ και γ′, του εν λόγω κανονισμού, και, τρίτον, ότι, μολονότι η επίδικη απόφαση αναφερόταν γενικώς στο άρθρο 52 του ίδιου κανονισμού, εντούτοις στον συνημμένο πίνακα, και δη στο μέρος του που αφορά τη Βουλγαρία, αναγραφόταν σαφώς, στη στήλη «Λόγος», η μη ανάκτηση [36]. Προσθέτω δε ότι, όπως ορθώς υποστήριξε η Επιτροπή, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν φαίνεται να αμφισβητεί το γεγονός ότι η ίδια η συνοπτική έκθεση παραπέμπει ρητώς στο άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 [37].

74. Επομένως, η στενή συνεργασία της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας καθ' όλη τη διαδικασία λήψης της επίδικης αποφάσεως προκύπτει σαφώς από τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου. Συνακόλουθα, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι, λαμβανομένου υπόψη του τρόπου διεξαγωγής της διοικητικής διαδικασίας, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας είχε ενημερωθεί δεόντως, με την πρόσκληση στη δεύτερη διμερή σύσκεψη [38], για την πρόθεση, και εν συνεχεία για την απόφαση, της Επιτροπής να αποκλείσει ορισμένα ποσά από την ενωσιακή χρηματοδότηση λόγω της επίμονης άρνησης της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας να ζητήσει την ανάκτηση των σχετικών ποσών [39].

75. Κατά λογική αναγκαιότητα, από την ίδια άρνηση συνάγεται επίσης ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίξει ότι αγνοούσε τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή είχε αποφασίσει να αποκλείσει τα σχετικά ποσά από την ενωσιακή χρηματοδότηση.

76. Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διαπιστώνοντας ότι η Επιτροπή δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

4. Επί της πέμπτης αιτιάσεως, που αφορά τη μη εξέταση της γενικής υποχρέωσης επιμέλειας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ

77. Όσον αφορά την πέμπτη αιτίαση, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέλειψε να ελέγξει αν η Επιτροπή είχε τηρήσει τη γενική υποχρέωση επιμέλειας, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, καθότι η Επιτροπή ενήργησε πρόωρα εκδίδοντας

[35] Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας αναγνωρίζει, εξάλλου, στο σημείο 24 του δικογράφου της αιτήσεως αναιρέσεως ότι οι διαπιστώσεις στη σκέψη 40 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως είναι ορθές.

[36] Βλ. σκέψεις 39, 40 και 41 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

[37] Η Επιτροπή προσκόμισε στο Γενικό Δικαστήριο τη συνοπτική αυτή έκθεση στο πλαίσιο του υπομνήματος αντικρούσεως (βλ. παράρτημα Β.1 του εν λόγω υπομνήματος). Η Επιτροπή παραθέτει επίσης απόσπασμα της συνοπτικής έκθεσης στο σημείο 16 του υπομνήματος επί της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως. Η συνοπτική έκθεση μνημονεύεται στη σκέψη 41 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

[38] Βλ. σκέψη 6 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

[39] Τούτο επιβεβαιώνεται επίσης από την έκθεση των διαφόρων σταδίων της διαδικασίας, μεταξύ άλλων, στις σκέψεις 9, 10 και 12 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

την επίδικη απόφαση. Συγκεκριμένα, κατά τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, μετά την παραλαβή των τελικών εκθέσεων της OLAF, η Επιτροπή όφειλε να τις διαβιβάσει στο κράτος μέλος μαζί με σύσταση λήψης διορθωτικών μέτρων και να ελέγξει, εν συνεχεία, ότι το άρθρο 54, παράγραφος 1, του κανονισμού 1306/2013 τηρήθηκε προτού εκδώσει εκτελεστική απόφαση βάσει του άρθρου 54, παράγραφος 5, στοιχεία α′ και γ′, του εν λόγω κανονισμού.

78. Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της υπό κρίση αιτιάσεως.

79. Εξαρχής, διευκρινίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ορθώς το νόημα της υποχρέωσης ανάκτησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, κρίνοντας ότι η υποχρέωση αυτή αποτελεί, στον τομέα της χρηματοδότησης της κοινής γεωργικής πολιτικής, «την έκφραση της γενικής υποχρέωσης επιμέλειας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ» και ότι «συνεπάγεται ότι οι εθνικές αρχές προβαίνουν στην ανάκτηση άμεσα και εγκαίρως και χρησιμοποιούν τα μέσα ελέγχου και ανάκτησης που διαθέτουν προκειμένου να διασφαλίσουν την προστασία των συμφερόντων αυτών» [40]. Η παρούσα αιτίαση πρέπει μάλλον να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν της απάντησε στα επιχειρήματα που προέβαλε πρωτοδίκως και, επομένως, ισοδυναμεί με επίκληση παράβασης της υποχρέωσης αιτιολογήσεως την οποία υπέχει το Γενικό Δικαστήριο [41].

80. Κατά πάγια νομολογία, σκοπός της υποχρέωσης αιτιολογήσεως την οποία υπέχει το Γενικό Δικαστήριο είναι να παρέχεται η δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν για ποιους λόγους εξέδωσε την επίμαχη απόφασή του, στο δε Δικαστήριο να ασκήσει τον δικαστικό έλεγχό του έχοντας στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία [42]. Το Γενικό Δικαστήριο δεν οφείλει να παραθέτει σκεπτικό το οποίο να ακολουθεί αναλυτικά και έναν προς έναν όλους τους λόγους που προβάλλουν οι διάδικοι, η δε αιτιολογία του μπορεί να συνάγεται εμμέσως, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχει τη δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν για ποιους λόγους δεν δέχθηκε τα επιχειρήματά τους, στο δε Δικαστήριο να διαθέτει επαρκή στοιχεία ώστε να ασκήσει τον έλεγχό του [43].

81. Παρατηρώ, εξαρχής, ότι η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί κατ' αναίρεση τον τρόπο με τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε, στη σκέψη 23 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, τους λόγους της προσφυγής της.

82. Η επιχειρηματολογία την οποία η Δημοκρατία της Βουλγαρίας ανέπτυξε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου σε σχέση με το ζήτημα της παραβίασης της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας δεν ήταν αυτοτελής [44], αλλά, αντιθέτως, επακόλουθη της προβαλλόμενης παράβασης της διαδικασίας που θα έπρεπε να καταλήξει στην έκδοση της επίδικης αποφάσεως. Επομένως, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τη σχετική αιτίαση στο πλαίσιο της ανάλυσης του πρώτου λόγου ακυρώσεως όπως τον αναδιατύπωσε.

83. Επιπλέον, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είχε την ιδιαιτερότητα ότι ήταν πολύ λακωνική [45]. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι απάντησε συνοπτικώς σε μια λακωνική επιχειρηματολογία.

[40] Βλ. σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

[41] Βλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2024, DD κατά FRA (C-680/22 P, EU:C:2024:1019, σκέψη 58).

[42] Βλ. απόφαση της 7ης Ιουνίου 2018, Equipolymers κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-363/17 P, EU:C:2018:402, σκέψη 45).

[43] Βλ. απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2024, DD κατά FRA (C-130/22 P, EU:C:2024:1018, σκέψη 87 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[44] Παραπέμπω συναφώς στον τίτλο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, όπως προκύπτει από το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης.

[45] Βλ., για παράδειγμα, σημείο 108 του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου.

84. Συγκεκριμένα, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 49 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, «στο μέτρο που η θέση της Επιτροπής σχετικά με την αναγκαιότητα της ανάκτησης των επίδικων δαπανών είχε κοινοποιηθεί στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας πριν από τη δεύτερη διμερή σύσκεψη, ενώ όλα τα ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή […] του άρθρου 54 του κανονισμού 1306/2013 είχαν συζητηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της συνέχειας της διαδικασίας εκκαθάρισης, μεταξύ άλλων και ενώπιον του οργάνου συμβιβασμού, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι παραβιάστηκαν τα διαδικαστικά δικαιώματα της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, ενώ το ίδιο ισχύει και για […] την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας».

85. Με τον τρόπο αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο απάντησε σαφώς στην ουσία της επιχειρηματολογίας που η αναιρεσείουσα προέβαλε στα σημεία 104 έως 108 [46] του εισαγωγικού δικογράφου της δίκης, στα οποία η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι η παραβίαση της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας οφείλεται στην προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων της που απορρέουν από το άρθρο 54 του κανονισμού 1306/2013.

86. Κατά συνέπεια, η πέμπτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

5. Επί της έκτης αιτιάσεως, που αφορά παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που υπέχει το Γενικό Δικαστήριο

87. Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο πλημμελή αιτιολόγηση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, προβάλλοντας κατ' ουσίαν τρία επιχειρήματα. Συγκεκριμένα, κατά την αναιρεσείουσα, το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη ούτε εκτίμησε την επιστολή της Επιτροπής, την οποία η αναιρεσείουσα προσκόμισε πριν από την ενώπιόν του επ' ακροατηρίου συζήτηση. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο δεν απάντησε στο επιχείρημα που αφορά τη μεταβολή της πρακτικής της Επιτροπής. Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί των επιχειρημάτων που η αναιρεσείουσα άντλησε από τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2020/2223 [47].

88. Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της έκτης αιτιάσεως.

89. Όσον αφορά την επιστολή, από τις σκέψεις 17 έως 22 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι το συγκεκριμένο αποδεικτικό στοιχείο, το οποίο η Δημοκρατία της Βουλγαρίας προσκόμισε την παραμονή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, κρίθηκε παραδεκτό και επομένως, η επιστολή της Επιτροπής, την οποία η αναιρεσείουσα έλαβε στις 12 Μαΐου 2022, περιελήφθη στη δικογραφία. Εν συνεχεία, η εν λόγω επιστολή μνημονεύεται στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, στο μέρος του σκεπτικού που αφορά την ανάλυση του πρώτου λόγου ακυρώσεως, από την οποία προκύπτει ότι, κατά την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους η εν λόγω επιστολή τεκμηριώνει την επιχειρηματολογία της. Με τον τρόπο αυτόν, το Γενικό Δικαστήριο έδωσε σαφώς τη δυνατότητα στην αναιρεσείουσα να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους το επιχείρημά της δεν έγινε δεκτό.

[46] Όπως διευκρίνισε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας με το υπόμνημα απαντήσεως.

[47] Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Δεκεμβρίου 2020, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 883/2013 όσον αφορά τη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και την αποτελεσματικότητα των ερευνών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (ΕΕ 2020, L 437, σ. 49).

90. Το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επίσης επί του ζητήματος της προβαλλόμενης μεταβολής της πρακτικής της Επιτροπής διότι έκρινε ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν εξήγησε τη σημασία της προμνησθείσας επιστολής για την προσφυγή της.

91. Επομένως, δεδομένου ότι –όπως προεκτέθηκε[48]– το Γενικό Δικαστήριο δεν υποχρεούται να αποφανθεί επί καθενός από τα επιχειρήματα που η αναιρεσείουσα προέβαλε στο πλαίσιο της προσφυγής της, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχει επαρκή στοιχεία ώστε η Δημοκρατία της Βουλγαρίας να είναι σε θέση να γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους το Γενικό Δικαστήριο δεν έκανε δεκτά τα επιχειρήματά της σχετικά με την επιστολή και την προβαλλόμενη μεταβολή της πρακτικής της Επιτροπής. Επομένως, η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίξει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει.

92. Τέλος, όσον αφορά το σημείο 48 της αιτήσεως αναιρέσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Δημοκρατία της Βουλγαρίας δεν κατόρθωσε να εκθέσει με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι η αιτιολογική σκέψη 29 του κανονισμού 2020/2223 μπορεί να τη βοηθήσει να αποδείξει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί. Το ίδιο συμπέρασμα επιβάλλεται σε σχέση με την επίκληση[49], από τη Δημοκρατία της Βουλγαρίας, του άρθρου 2 του προμνησθέντος κανονισμού, το αντικείμενο του οποίου ουδόλως σχετίζεται με την υπό κρίση διαφορά[50]. Επομένως, το συγκεκριμένο επιχείρημα δεν είναι ικανό να ασκήσει επιρροή στην έκβαση της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

93. Ως εκ τούτου, η αιτίαση που αφορά παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

V. Πρόταση

94. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, και με την επιφύλαξη της εξέτασης του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τον πρώτο λόγο αναιρέσεως.

[48] Βλ. νομολογία μνημονευόμενη στο σημείο 80 των παρουσών προτάσεων.

[49] Βλ. σημείο 48 της αιτήσεως αναιρέσεως.

[50] Συγκεκριμένα, στο άρθρο 2 διευκρινίζονται απλώς και μόνον οι συνθήκες έναρξης ισχύος του κανονισμού 2020/2223.